

ОСОБЛИВОСТІ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

УДК 378.095

Вікторія Жигірь, доктор педагогічних наук, професор
Бердянського державного педагогічного університету

ОСОБЛИВОСТІ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

У статті розкрито зміст та специфіку асистентської практики магістрантів педагогічних спеціальностей. Розглянуто особливості організації та проведення асистентської практики як складової професійної підготовки майбутніх викладачів вищих навчальних закладів. Визначені основна мета, завдання та функції асистентської практики (адаптаційна, навчальна, виховна й рефлексивна).

Детально описані види діяльності магістрантів під час асистентської практики.

Ключові слова: магістранти педагогічних спеціальностей, майбутні викладачі, асистентська практика, практична діяльність.

Лит. 5.

Викторія Жигирь, доктор педагогических наук, профессор
Бердянского государственного педагогического университета

ОСОБЕННОСТИ АССИСТЕНТСКОЙ ПРАКТИКИ МАГИСТРОВ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ

В статье раскрыты содержание и специфика ассистентской практики магистрантов педагогических специальностей. Рассмотрены особенности организации и проведения ассистентской практики как составляющей профессиональной подготовки будущих преподавателей высших учебных заведений. Определены основная цель, задачи и функции ассистентской практики (адаптационная, учебная, воспитательная и рефлексивная).

Подробно описаны виды деятельности магистрантов во время ассистентской практики.

Ключевые слова: магистранты педагогических специальностей, будущие преподаватели, ассистентская практика, практическая деятельность.

Victoriya Zhyhir, Doctor of Sciences (Pedagogy), Professor
Berdyansk State Pedagogical University

THE PECULIARITIES OF THE ASSISTANT'S PRACTICE OF PEDAGOGICAL SPECIALITIES' MASTERS

The article describes the content and specifics of the assistant's practice of pedagogical specialties' Masters. The peculiarities of organization and conducting of assistant's practice as a component of professional training of future teachers of higher educational institutions are considered. The main goal, tasks and functions of an assistant's practice (an adaptive, educational, pedagogical and reflexive ones) are determined.

The types of activities of students of Master degree during the assistant's practice are described in details.

It is concluded that the assistant's practice is an important stage in the formation of a future teacher. It allows to form gradually the ability of students of Master degree of pedagogical specialties to carry out the independently educational, methodological and learning activities in higher educational institutions, use the obtained theoretical knowledge in pedagogy, psychology, professional disciplines and methods of teaching them in practice. In other words, the practice gives the Masters an opportunity to acquire some new professional experience, to implement the professional projects in various areas of future professional activities. It is aimed at consolidating and implementing the special subject-based, psychological and pedagogical, methodological knowledge, the abilities and skills necessary for future independent professional activity in the specially created conditions.

Assistant's practice is the means of creative development and self-development of future teachers of pedagogical specialties, the formation of their professionally significant qualities and readiness for innovative pedagogical activity.

The current practice of Masters of pedagogical specialties enables the future teachers to implement the acquired knowledge in practice – in conditions close to professional activity; test the results of the training projects developed by a Master; to try the different educational technologies and methods of teaching and education of students.

Keywords: Masters of pedagogical specialties, the future teachers, the assistant practice, the practical activity.

Постановка проблеми. Модернізація системи педагогічної освіти передбачає підготовку та підвищення якості професійної діяльності педагогічних працівників нового типу, здатних здійснити прийняту концепцію реформування освітньої системи в Україні.

Розширення сфер педагогічної діяльності майбутніх викладачів вищої школи дозволяє переглянути роль педагогічної практики в системі підготовки магістрантів педагогічних спеціальностей. Педагогічна практика в нових умовах стає необхідним ціннісним і розвивальним середовищем підготовки успішних майбутніх викладачів, формування в них смислових орієнтирів професійної діяльності, які вкрай необхідні у вирішенні нових складних соціально-педагогічних завдань.

Аналіз досліджень і публікацій. Основи становлення й розвитку педагогічної практики у системі педагогічної освіти досліджували Н. Дем'яненко, М. Євтух, В. Кулешова, С. Золотухіна, М. Левченко, В. Луговий, В. Майборода, Л. Хомич, М. Ярмаченко та ін. Теоретичні аспекти організації педагогічної практики розглянуто у працях О. Абдуліної, С. Архангельського, А. Бойко, В. Гриньової, І. Зязюна, В. Лозової, О. Піскунова, В. Розова, А. Щербакової та ін.

Мета статті – розкрити зміст та специфіку, особливості організації та проведення асистентської практики магістрантів педагогічних спеціальностей.

Вклад основного матеріалу. Практика – важливий етап у професійній підготовці магістрів педагогічних спеціальностей. Вона виступає сполучною ланкою між теоретичним навчанням і професійною діяльністю майбутніх викладачів, доповнює та збагачує їх теоретичну підготовку, дає можливість поглибити та закріпити отримані знання, апробувати їх у реальних педагогічних ситуаціях. Практика – це перш за все процес оволодіння різними видами професійної діяльності, де навмисно створюються умови для самопізнання та самовизначення магістрантів в різних професійних ролях.

Саме на практиці магістранти можуть визначитися, наскільки правильно вони вибрали для себе сферу діяльності, з'ясувати ступінь співвіднесення особистісних якостей і вимог даної професії (професійна ідентифікація). Практика розвиває у майбутніх викладачів уміння спостерігати явища практичної дійсності, аналізувати зміст своєї праці та на цій основі робити необхідні узагальнення [2]. Вона дає

можливість повніше осмислити закономірності та принципи навчання і виховання, оволодіти професійними вміннями та навичками, досвідом як важливим інструментом діяльності.

Магістранти педагогічних спеціальностей під час професійної підготовки у ВНЗ проходять асистентську (науково-педагогічну) та науково-дослідну практики [1].

Асистентська практика є обов'язковим розділом основної освітньої програми магістратури. Вона повинна забезпечити базу для перевірки магістрантом себе як викладача, створити умови для придбання власного досвіду, вироблення відповідного професійного мислення і світогляду. Асистентська практика спрямована на оволодіння майбутніми викладачами досвідом реалізації цілісного освітнього процесу у ВНЗ, виконання комплексного аналізу педагогічної діяльності в конкретній предметній галузі та проектування окремих компонентів освітнього процесу, експертизи окремих елементів методичної системи навчання, організації та проведення педагогічного експерименту, апробації різних систем діагностики якості освіти, реалізації інноваційних освітніх технологій.

Головною метою асистентської практики є оволодіння магістрантами педагогічними вміннями та навичками, закріплення їх на практиці, розвиток професійних здібностей та якостей, набуття досвіду творчої діяльності, адаптація та вдосконалення в майбутній професії [3; 4].

Асистентська практика покликана вирішити такі завдання: ознайомлення практикантів з формами і методами викладання навчальних дисциплін профільних кафедр; формування вмінь аналізувати лекції, практичні та семінарські заняття, робити на їх основі висновки щодо організації власної викладацької праці; оволодіння сучасними методами та способами організації праці викладача вищої школи; застосування творчого підходу до навчально-методичної та виховної роботи; формування потреби в самовихованні, підвищенні власної кваліфікації.

Асистентська практика виконує низку функцій: адаптаційну, навчальну, виховну й рефлексивну [3; 5].

Адаптаційна функція виявляється в тому, що магістрант знайомиться з організацією роботи у вищому навчальному закладі, звикає до ритму педагогічного процесу, до взаємодії зі студентами, орієнтується в системі горизонтальних і вертикальних зв'язків і відносин на профільних кафедрах, у відділах університету.

Навчальна функція асистентської практики

ОСОБЛИВОСТІ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

полягає в реалізації отриманих теоретичних знань у конкретній діяльності. Відбувається процес вироблення основних педагогічних компетентностей, формування педагогічної свідомості, яке з площини ідеальних уявлень переходить в систему реальних установок і поглядів майбутнього викладача.

Виховна функція асистентської практики полягає в формуванні мотивації до майбутньої професійної діяльності, становленні педагогічної культури, формуванні професійної “Я-концепції” і стилю педагогічної діяльності. Студент розвивається і в особистому, і в професійному планах. Він вчиться мислити і діяти як педагог.

Рефлексивна функція асистентської практики полягає в усвідомленні магістрантом свого емоційного стану, особистісних та професійних якостей, успішності або неуспішності себе як викладача.

Асистентська практика магістрантів педагогічних спеціальностей передбачає такі види діяльності:

- знайомство з організацією навчально-виховного процесу у вищій школі;
- вивчення досвіду викладання навчальних дисциплін провідними викладачами кафедри в ході відвідування навчальних занять з профільних дисциплін;
- індивідуальне планування та розробка змісту навчальних занять, методична робота з дисциплін;
- участь у перевірці контрольних, курсових робіт (проектів);
- розробка тестів, екзаменаційних білетів, тематики курсових і дипломних робіт (проектів);
- участь в підготовці лекцій, практичних (семінарських, лабораторних та ін.) занять по темі, визначеної керівником практики;
- проведення пробної лекції, практичних (семінарських, лабораторних та ін.) занять, консультацій з навчального предмету, індивідуальних занять;
- самостійне проведення навчальних занять з профільних дисциплін (семінарів, практичних, лабораторних та ін.);
- розробка інноваційних методів проведення занять зі студентами в активних та інтерактивних формах;
- підготовка ділових ігор, кейсів і матеріалів для практичних робіт, розробка контрольних завдань і тестів за завданням керівника практики;
- участь у проведенні ділових ігор, обговоренні конкретних ситуацій, групових дискусій, результатів проектних робіт студентських команд та ін.;
- участь в перевірці курсових і контрольних робіт, рефератів, звітів з практики студентів;

- ознайомлення з плануванням та організацією навчальної та навчально-методичної роботи випускової кафедри, відвідування занять провідних викладачів кафедри, своїх однокурсників з подальшим їх аналізом;

- інші форми робіт, визначені керівником практики.

За результатами асистентської практики магістрант отримує диференційовану оцінку, яка складається з наступних показників:

- оцінка психологічної готовності магістранта до роботи в сучасних педагогічних ВНЗ (оцінюються мотиви, розуміння майбутнім викладачем цілей і завдань, що стоять перед сучасною вищою школою);

- оцінка технологічної готовності магістранта до роботи в сучасних умовах (оцінюється загальна дидактична, методична підготовка викладача-початківця, знання нормативних документів щодо організації навчально-виховного процесу вищої школи, володіння методикою викладання профільних предметів);

- оцінка вміння планувати власну діяльність (враховується вміння магістранта прогнозувати результати своєї діяльності, враховувати реальні можливості та всі резерви, які можна залучити для реалізації плану);

- оцінка викладацької діяльності магістранта (виконання навчальних програм, якість проведених занять, ступінь самостійності, інтерес до навчальної дисципліни, володіння активними методами та методиками навчання);

- оцінка роботи магістранта над підвищенням свого професійного рівня (оцінюється застосування ефективних методик самовдосконалення і саморозвитку власної особистості);

- оцінка особистісних якостей магістранта (культура спілкування, рівень інтелектуального, морального розвитку та ін.);

- оцінка відношення магістранта до практики та виконання завдань практики.

Асистентська практика магістрантів педагогічних спеціальностей дає можливість майбутнім викладачам реалізувати отримані знання на практиці – в умовах, наближених до професійної діяльності; апробувати результати розроблених магістрантом навчальних проектів, апробувати різні освітні технології і методики навчання й виховання студентів.

Висновки. Таким чином, асистентська практика – важливий етап у становленні майбутнього викладача. Вона дозволяє послідовно формувати у магістрантів педагогічних спеціальностей вміння самостійного здійснення навчальної, методичної та виховної діяльності у

ОСОБЛИВОСТІ АСИСТЕНТСЬКОЇ ПРАКТИКИ МАГІСТРІВ ПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ

ВНЗ, використовувати отримані теоретичні знання з педагогіки, психології, фахових дисциплін та методики їх викладання на практиці. Іншими словами, практика дає магістрантові можливість придбати новий професійний досвід, реалізувати професійні проекти в різних напрямках майбутньої професійної діяльності. Вона спрямована на закріплення і реалізацію в спеціально створених умовах набутих предметних, психолого-педагогічних, методичних знань, умінь і навичок, необхідних для майбутньої самостійної професійної діяльності.

Асистентська практика є засобом творчого розвитку і саморозвитку майбутніх викладачів педагогічних спеціальностей, формування їх професійно значущих якостей і готовності до інноваційної педагогічної діяльності.

Перспективи подальших досліджень вбачаємо у розробці критеріально-оцінного апарату для діагностики ефективності асистентської практики магістрантів педагогічних спеціальностей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ахметзянова Е.А. Педагогическая практика как фактор развития профессиональной компетенции / Е.А. Ахметзянова // Проблемы и перспективы развития образования: [материалы междунар. заоч. науч. конф.]; (Пермь, Россия, апрель 2011 г.). Т. 2 / [ред. Г.Д. Ахметова]. – Пермь: Меркурий, 2011. – С. 38–40.

2. Дегтерев В.А. Практика в системе подготовки социальных педагогов в вузе / В.А. Дегтерев // Педагогическое образование и наука: [научно-методический журнал]. 2010. – № 7. – М.: Международная академия педагогического образования. – С. 58–61.

3. Козлова Е.Б. Роль педагогической практики в подготовке студентов непедагогического профиля к педагогической деятельности / Е.Б. Козлова, М.Е. Бушлаева // Научно-методический электронный журнал "Концепто". – 2015. – Т. 34. – С. 146–150.

4. Харківська А.А. Управління асистентською

практикою – найважливіший етап практичної підготовки магістрів [Електронний ресурс] / А.А. Харківська // Теорія та методика управління освітою: [електрон. наук. фах. вид.]. – 2015. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ttmuo_2015_1_6.

5. Шехонин А.А. Компетентностно-ориентированные задания в системе высшего образования / А.А. Шехонин, В.А. Тарлыков, И.В. Клещева. – СПб.: НИУИТМО, 2014. – 98 с.

REFERENCES

1. Akhmetzyanova, Ye.A. (2011). *Pedagogicheskaya praktika kak faktor razvitiya professionalnoy kompetentsii* [Pedagogical practice as a factor of development of professional competence]. The problems and prospects of the development of education: vol 2. Perm: Mercury, pp. 38–40. [in Russian].

2. Degterev, V.A. (2010). *Praktika v sisteme podgotovki sotsialnykh pedagogov v vuze* [Practice in the system of training of social pedagogues in the university]. Pedagogical education and science, no. 7, Moscow, pp. 58–61. [in Russian].

3. Kozlova, Ye.B. & Buslaeva, M.Ye. (2015). *Rol pedagogicheskoy praktiki v podgotovke studentov nepedagogicheskogo profilya k pedagogicheskoy deyatel'nosti* [The role of pedagogical practice in the preparation of students of non-pedagogical profile to pedagogical activity]. Kontsept, vol.34, pp. 146–150. [in Russian].

4. Kharkivska, A.A. (2015). *Upravlinnia asystentskoiu praktykoiu – naivazhlyvishyi etap praktychnoi pidhotovky mahistriv* [Assistant practice management is an essential stage in the practical training of masters]. The theory and methodology of management of science, no.1. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ttmuo_2015_1_6. (accessed 20 September 2017) [in Ukrainian].

5. Shekhonin, A.A., Tarlykov, V.A. & Kleshcheva, I.V. (2014). *Kompetentnostno-orientirovannyye zadaniya v sisteme vysshogo obrazovaniya* [Competent-oriented tasks in the system of higher education]. St. Petersburg: NIUITMO, 98 p. [in Russian].

Стаття надійшла до редакції 20.09.2017

“Виховання – справа важка, і поліпшення його умов – одна з священних обов’язків кожної людини, бо немає нічого важливішого, як освіта самого себе і своїх ближніх”.

Сократ
давньогрецький філософ

